

Гудзь Ю.Ф., к.е.н., докторант,  
Київський національний економічний університет  
імені Вадима Гетьмана

## ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ МЕТОДІВ ОЦІНКИ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДЛЯ ПЕРЕРОБНИХ ПІДПРИЄМСТВ АПК

**Гудзь Ю.Ф. Особливості застосування методів оцінки інвестиційного потенціалу для переробних підприємств АПК.** У статті охарактеризовано основні методичні підходи до оцінки інноваційного потенціалу переробних підприємств АПК. Запропоновано класифікацію методів оцінки інноваційного потенціалу. Визначено переваги та недоліки існуючих методик. Проведено критичний аналіз застосування їх на практиці. Запропоновано метод оцінки інноваційного потенціалу переробних підприємств АПК.

**Ключові слова:** переробні підприємства АПК, інновації, інноваційний потенціал, методи оцінювання інноваційного потенціалу, ефективність інновацій.

**Гудзь Ю.Ф. Особенности применения методов оценки инвестиционного потенциала для перерабатывающих предприятий АПК.** В статье охарактеризованы основные методические подходы к оценке инновационного потенциала перерабатывающих предприятий АПК. Предложена классификация методов оценки инновационного потенциала. Определены преимущества и недостатки существующих методик. Проведен критический анализ применения их на практике. Предложен метод оценки инновационного потенциала перерабатывающих предприятий АПК.

**Ключевые слова:** перерабатывающие предприятия АПК, инновации, инновационный потенциал, методы оценки инновационного потенциала, эффективность инноваций.

**Gudz Y.F. Features of the application of methods for assessing the investment potential for processing agricultural enterprises.** The article describes the basic methodological approaches to the assessment of the innovative capacity of processing agricultural enterprises. Proposed classification methods for assessing innovative capacity. Identified advantages and disadvantages of existing techniques. Conducted critical review of their application in practice. Proposed method of assessing the innovative capacity of processing agricultural enterprises.

**Keywords:** processing companies of AIC, innovations, innovative capacity, methods of innovative capacity assessment, effectiveness of innovations.

**Постановка проблеми.** Вибір напрямів інноваційного розвитку переробних підприємств АПК може бути забезпечений не тільки наявністю оптимальної системи управління й ефективного менеджменту, а й тим, щоб одержати інновацію у вигляді нового продукту, технології, методів організації й менеджменту, що є результатом інноваційного процесу. Важливо не тільки одержати нововведення з мінімальними витратами, а й саме нововведення як інноваційний потенціал, що може забезпечити додатковий прибуток за рахунок інноваційних розробок у майбутньому.

Водночас інноваційна активність підприємства залежить не лише від забезпеченості ресурсами. Приймаючи інноваційні рішення, слід урахувувати не тільки внутрішні, а й зовнішні чинники, тому процес прийняття інноваційних рішень являє собою систему з багатьма зв'язками, де вихідним пунктами є порівняння запланованих цільових настанов із досягнутими (наприклад, зміна ринкової ситуації, витрат, прибутку тощо).

Тому на сьогоднішній день повсталала потреба у розробці зручного математичного інструменту вимі-

рювання інноваційного потенціалу підприємства, результати якого можна було б застосовувати як для оцінки, так і для порівняння підприємств.

Існуючі підходи до оцінювання інноваційного потенціалу переважно відображають вузьку оцінку окремих його складників, не враховуючи взаємозв'язку цих показників на різних етапах інноваційної діяльності.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Серед робіт, присвячених оцінці інноваційного потенціалу, слід відмітити праці вітчизняних науковців В.А. Верби [1], О.О. Власенко [2], Є.С. Іванової [3], С.М. Ілляшенко [4], О.В. Князь [5], Н.В. Краснокутської [6], О.С. Поповича [7], В.Г. Чабана [8], Н.В. Чухрай [9], В.М. Хобти [10].

**Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми.** Незважаючи на величезну кількість наукових та практичних здобутків у теорії та практиці оцінювання інноваційного потенціалу, і досі відсутні єдині систематизовані методи дослідження в даному напрямі економічної науки. Різноманітність поглядів дослідників обумовлена безліччю видів інноваційної діяльності, різною масштабністю, капіталомісткістю та ефективністю

інноваційних проектів, відмінністю в галузях реалізації нововведень та спеціалізації інноваційно активних підприємств. Це актуалізує необхідність аналізу існуючих методичних підходів та розробки методології оцінки стану інноваційного потенціалу переробних підприємств АПК.

**Постановка завдання.** Мета статті полягає в обґрунтуванні науково-методичних, теоретичних положень і засад використання методів оцінки інноваційного потенціалу сучасного переробного підприємства АПК.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Складна ситуація на вітчизняних підприємствах у період постійних гібридних війн із Російською Федерацією в ХХ ст., відсутність необхідного розвитку і навіть стабільності відображає недостатньо враховані можливості чи нераціонально використані ресурси, а в підсумку – невикористаний потенціал. Це зумовлює необхідність дослідження потенціалу підприємств, його сутності та структури для забезпечення стійких позицій підприємства на ринку, завоювання конкурентних переваг, виявлення можливостей підвищення конкурентоспроможності з урахуванням перспектив прибутковості та зростання.

В умовах ринкових відносин одним із пріоритетних напрямів діяльності будь-якого підприємства є формування економічного потенціалу та забезпечення умов для довгострокового розвитку. Ці завдання особливо складно реалізувати в умовах мінливого фінансово-економічного, інформаційного та правового середовища функціонування підприємств. Такі умови вимагають від керівництва підприємства не тільки вчасно реагувати на можливі зміни, а й передбачати і формувати моделі розвитку подій. Саме формування стратегії розвитку потенціалу підприємства є дієвим інструментом управління в програмі довгострокового розвитку.

В умовах скорочення промислового виробництва (2014–2016 рр.) виникає також необхідність в оцінюванні та оптимізації всіх наявних ресурсів. Успіх розвитку підприємства полягає не тільки в ефективному управлінні, а й у належному використанні наявних ресурсів для підсилення його позицій на ринку. Важливе значення у стратегічному розвитку потенціалу підприємства відіграє інвестиційна стратегія. У науковій літературі відсутнє єдине визначення сутності, специфічних ознак, структури та оцінки інноваційного потенціалу.

В.М. Геєць, А.С. Гальчинський, А.К. Кінах, В.П. Семиноженко [11] розглядають інноваційний потенціал як сукупність різних видів ресурсів, включаючи матеріальні, фінансові, інтелектуальні, інформаційні та інші ресурси, необхідні для здійснення інноваційної діяльності. Л.В. Балабанов В.В., Холод [12] під інноваційним потенціалом розуміють «сукупність окремих видів ресурсів, включаючи матеріальні, інтелектуальні, інформаційні та інші ресурси, необхідні для здійснення інноваційної діяльності».

С.В. Лапін [13] і Н.С. Краснокутська [14] трактують його як спроможність створювати нововведення власними силами або придбавати їх з боку, а також ефективність упровадження інновацій у практику господарської діяльності. Результатом реалізації інноваційного потенціалу вони вбачають: освоєння нової та модернізацію продукції, що випускається; розроблення та впровадження у виробництво нових машин, обладнання, інструментів, нових конструкційних матеріалів; розроблення та впровадження у виробництво нових технологій та способів виробництва продукції; удосконалення та розроблення нових методів, засобів та правил організації та управління виробництвом.

Р.А. Фахутдінов [15] визначає інноваційний потенціал як міру готовності організації виконати завдання, які забезпечать досягнення поставленої інноваційної мети, тобто міру готовності до реалізації інноваційного проекту або програми інноваційних перетворень та впровадження інновацій. Автор розглядає розвиток організації як реакцію на зміну зовнішнього середовища і підкреслює її стратегічний характер.

С.М. Ілляшенко [16] під інноваційним потенціалом розглядає деяку критичну масу ресурсів господарюючого суб'єкта (інтелектуальних, науково-дослідних, інформаційних і т. д.), необхідну і достатню для його розвитку на основі постійного пошуку та використання нових сфер і способів реалізації ринкових можливостей, які відкриваються перед ним, що пов'язано з модифікацією існуючих і формуванням нових ринків збуту. Автор більш детально виділяє такі складники інноваційного потенціалу: ринковий, інтелектуальний, кадровий, технологічний, інформаційний, інтерфейсний та науково-дослідний.

Один із важливих секторів економіки України, який бере участь у формуванні продовольчої безпеки держави, її експортного потенціалу, – це переробна промисловість АПК. Агропромисловий комплекс є складовою частиною економіки України, де виробляється життєво важлива для суспільства продукція і зосереджено величезний економічний потенціал. Водночас інноваційна активність переробних підприємств АПК залежить не лише від забезпеченості ресурсами, тому на сьогоднішній день повстала потреба у розробці зручного математичного інструменту вимірювання інноваційного потенціалу переробних підприємств АПК, результати якого можна було б застосовувати як для оцінки, так і для порівняння підприємств. Існуючі підходи до оцінювання інноваційного потенціалу переважно відображають вузьку оцінку окремих його складників, не враховуючи взаємозв'язку цих показників на різних етапах інноваційної діяльності.

Існує необхідність комплексної оцінки інвестиційного потенціалу переробних підприємств АПК. Істотним недоліком багатьох досліджень щодо оцінки інвестиційного потенціалу переробного підприємства АПК є відсутність системного підходу до відбору показни-

ків його оцінювання в цілому. Дослідження з проблем формування, моделювання, оцінки та використання інвестиційного потенціалу переробних підприємств АПК також дуже обмежені: практично не вирішується проблема виміру елементів інвестиційного потенціалу підприємств АПК у нових умовах децентралізації регіонів та його величини в цілому в Україні.

На переробних підприємствах можуть використовуватися різні новації, у тому числі інновації технічні, технологічні, організаційні і продуктові, коли створюються нові харчові продукти або ж удосконалюються існуючі. Звернемо увагу на ту обставину, що часто впровадження одних інновацій водночас вимагає впровадження інших. Створення і випуск нового харчового продукту супроводжується необхідністю вдосконалення існуючої або розроблення нової технології; остання, своєю чергою, може вимагати впровадження нового або вдосконалення існуючого обладнання. Водночас переробні підприємства впроваджують нове обладнання і з метою підвищення продуктивності праці, економії енерговитрат, поліпшення якості вироблюваної продукції.

Нині у вітчизняній літературі можна знайти достатню кількість методів, що дають змогу оцінити інноваційний потенціал переробного підприємства на підставі використання методу експертних оцінок, індексного методу, графічного, інтегрального або на їх поєднанні.

І.В. Федулова розглядає графічний метод дослідження інноваційного потенціалу [17], що передбачає побудову пелюсткової діаграми, в якій кількість променів відповідає кількості структурних компонентів інноваційного потенціалу, а довжина променів – їх значенням. Якщо з'єднати кінці променів, то буде отриманий багатокутник, площа якого відповідає інтегральній характеристиці інноваційного потенціалу підприємства. З одного боку, цей метод оцінки інноваційного потенціалу для переробних підприємств з математичної точки зору досить простий у використанні. Але, з іншого боку, його використання пов'язане з деякими труднощами: метод не дає рекомендацій щодо показників, які слід використовувати як компоненти інноваційного потенціалу переробних підприємств; не містяться рекомендації щодо того, під яким кутом слід відкладати промені, що характеризують величину кожного складового елемента інноваційного потенціалу. Серед переваг даного методу для використання переробними підприємствами слід відмітити такі:

- 1) простота у використанні;
- 2) даний метод показує вплив кожного фактора на значення інтегрального показника інноваційного потенціалу;
- 3) це дає змогу маневрувати кількістю і переліком складових елементів для оцінки інноваційного потенціалу переробних підприємств.

Серед суттєвих недоліків запропонованого методу оцінки інвестиційного потенціалу для переробних підприємств такі:

1) не враховуються питома вага і розмірність складових компонентів для розрахунку;

2) для розрахунку інноваційного потенціалу передбачається використання або тільки кількісних, або тільки якісних показників; це призводить до того, що відображаються не всі фактори, що впливають на інноваційний потенціал.

А.А. Трифилова пропонує застосовувати метод оцінювання інноваційного потенціалу на основі аналізу його фінансових показників [17], що дає змогу оцінити достатність власних джерел коштів для покриття запасів і витрат, на основі яких підприємство може бути віднесено до того чи іншого типу фінансової стійкості: абсолютно стійке підприємство, нормально стійке підприємство, нестійке з фінансової точки зору підприємство, кризовий стан підприємства. Кожному типу фінансової стійкості відповідає тип інноваційного потенціалу: високий, середній, низький і нульовий. Визначення типу інноваційного потенціалу, згідно з цією методикою, дає змогу дати відповідь на питання: наскільки ефективно підприємство може реалізовувати довгострокові інновації за одночасного забезпечення фінансових потреб поточної фінансово-господарської діяльності? Цей метод досить простий у використанні, проте його результати свідчать не стільки про величину інноваційного потенціалу переробного підприємства АПК, скільки про величину фінансових ресурсів, достатніх (або недостатніх) для реалізації інновацій.

Серед переваг, за умові застосування даного методу переробними підприємствами, відмічаємо, що він указує на зв'язок із фінансовою стійкістю підприємства, його власними джерелами фінансування витрат; таким чином, відбивається їх достатність для фінансування інноваційної діяльності та базується на реальних даних фінансової звітності. Серед недоліків слід відмітити також, що вказується на зв'язок інноваційного потенціалу з джерелами формування ресурсів і їх достатністю, залишаючи без уваги зв'язок з іншими показниками фінансового стану, не відображає результативності інноваційної діяльності не має зв'язку з вартістю підприємства

А.Н. Абдулов, А.М. Кулькин описують метод процентних співвідношень [18], який полягає в тому, що під час порівняння інноваційних потенціалів різних підприємств використовують найпростіші математичні прийоми, які показують, у скільки разів значення одного відрізняється від іншого. Однак даний метод може бути використаний тільки як доповнюючий основні методи оцінки інноваційного потенціалу переробних підприємств АПК, оскільки він не містить рекомендацій, яким саме чином слід розраховувати інноваційний потенціал переробного підприємства перш ніж його порівнювати з аналогічним показником інших підприємств.

Слід також відмітити, що метод процентних співвідношень характеризується простотою, оскільки передбачає просте порівняння величини інноваційного

потенціалу різних переробних підприємств та є дуже простим для цілей ранжирування підприємств із точки зору потенційного покупця, інвестора, акціонера.

З іншого боку, метод процентних співвідношень не містить рекомендацій, яким саме чином слід розраховувати інноваційний потенціал переробного підприємства, перш ніж його порівнювати з потенціалом інших підприємств; не дає можливості оцінити достатність і зв'язок інноваційного потенціалу з фінансовим станом і фінансовими результатами діяльності переробного підприємства та не дає змоги оцінити ефективність використання залучених в інноваційний процес ресурсів.

В.Ю. Шленов, А.А. Харин, И.Л. Коленский пропонують використовувати метод бальної оцінки інноваційного потенціалу [19], що передбачає дослідження факторів, кожен з яких експерт оцінює за 10-бальною шкалою. Якщо сума балів 65 і вище, то інноваційні можливості підприємства вважаються задовільними, якщо менше, то аналітик робить висновок про низьку величину інноваційного потенціалу підприємства та його неготовність до реалізації інновацій. Даний метод дає змогу визначити рівень задоволеності підприємства інноваціями та визначає чутливість підприємства до інновацій, тобто здатність швидко й ефективно освоювати інновації. Обмеженням на застосування даного методу для переробних підприємств може бути відсутність достатньої кількості кваліфікованих експертів в області інноваційної діяльності, а також те, що його результати не показують зв'язку з результатами фінансово-господарської діяльності підприємства; метод не показує вплив інноваційного потенціалу на вартість підприємства та спирається на думку експертів, отже, має суб'єктивний характер.

С.М. Ілляшенко стверджує, що найбільш прийнятним для практичного застосування в аналітичній діяльності є метод інтегральної оцінки інноваційного потенціалу [20], оскільки він поєднує обрані для оцінки показники в один комплексний показник. Кожен з обраних показників (складових елементів інтегрального показника інноваційного потенціалу) також може бути розрахований як інтегральний показник. Такий підхід забезпечує облік максимальної кількості факторів, що визначають величину інноваційного потенціалу підприємства.

Серед переваг інтегрального методу для переробних підприємств слід відмітити такі:

- 1) об'єднує в собі вплив досить великої кількості чинників, як якісного, так і кількісного характеру;
- 2) дає змогу ранжувати підприємства по рівню інноваційного потенціалу або оцінювати динаміку розвитку підприємства по динаміці цього показника;
- 3) передбачає використання елементів моделювання, що забезпечує досить високу точність і достовірність отриманих результатів.

Головними недоліками запропонованого інтегрального методу можна назвати такі:

- 1) використання методу пов'язано зі складнощами під час встановлення питомої ваги різних складових елементів, що включаються в розрахунок інтегрального показника;
- 2) передбачає розрахунок величини кожного складового елементу інноваційного потенціалу.

Метод оцінювання конкурентоспроможності, розроблений під егідою Національного наукового фонду США [22], оцінює інноваційний потенціал побічно на основі розрахунку й аналізу таких показників, як: національна орієнтація, соціокультурна інфраструктура, технологічна інфраструктура, продуктивність. Кожен із цих показників розраховується як на даних офіційної статистики, так і з використанням думки експертів. Основними недоліками застосування даного методу є те, що він більшою мірою орієнтований на оцінку інноваційного потенціалу держави, у кращому випадку – інноваційного потенціалу великих транснаціональних компаній, а також те, що через необхідність усереднення отриманих результатів та використання методу експертних оцінок результат буде неточним, не всі дані для розрахунку можуть бути отримані статистичним шляхом, що обумовлює необхідність використання експертного методу.

Розглянемо один із методичних підходів оцінювання економічної ефективності інновацій, який пропонує В.Г. Андрійчук [21], що може бути застосований під час упровадження нової потокової лінії для переробки сільськогосподарської сировини і виготовлення готової продукції на плодоконсервному заводі. Автор робить припущення, що для її виготовлення потрібно здійснити проектні роботи відповідної вартості протягом, скажімо, двох років, із визначенням проектних витрат на кожний рік. Відомі також витрати на безпосереднє виготовлення потокової лінії і час, необхідний для цього, а також час і витрати для монтажу і пусконаладжувальних робіт.

Для оцінювання ефективності впровадження потокової лінії потрібно враховувати строк її економічного життя, продуктивність за рік (кількість вироблених умовних банок овочевих консервів або тонн консервованих овочів), визначити собівартість виробництва одиниці харчового продукту, здійснити прогноз оптово-відпускної ціни та дисконтної ставки за альтернативними вкладеннями, спираючись на їх фактичну динаміку і тенденцію інфляційних процесів.

Методичний підхід до визначення економічної ефективності впровадження нової потокової лінії передбачає такі етапи:

1. Визначається грошова виручка від реалізації готової продукції (річна продуктивність потокової лінії множиться на оптово-відпуску ціну одиниці продукції). Приймається, що таку грошову виручку підприємство отримуватиме протягом усього економічного життя цієї лінії.

2. На основі цієї інформації розраховують дисконтований грошовий потік (приток) за формулою:

$$ДГП = \sum_{t=1}^5 \frac{ГВ_t}{(1 + Д_c)^{t-1}},$$

де  $ГВ_t$  – грошова виручка від реалізації готової продукції в  $t$ -му році;  $Д_c$  – дисконтна ставка, коефіцієнт;  $t$  – рік експлуатації потокової лінії (від одного до п'яти включно).

Обчислюється дисконтований потік витрат на виробництво харчового продукту (ДВс). Для цього спершу розраховують річну суму витрат на виробництво річного обсягу овочеконсервної продукції множенням річної продуктивності потокової лінії на собівартість виробництва одиниці продукції.

Також приймається, що витрати на виробництво річного обсягу продукції будуть однаковими протягом економічного життя лінії. Розрахунок здійснюється за вже відомою нам формулою:

$$ДВс = \sum_{t=1}^5 \frac{Вс_t}{(1 + Д_c)^{t-1}},$$

Де  $Вс_t$  – виробнича собівартість готової продукції в  $t$ -му році експлуатації потокової лінії.

Визначається економічний ефект від розробки і впровадження потокової лінії за формулою:

$$Е_{еф} = ДГП - (ДВТ + ДВс)$$

Як бачимо, оцінювання економічної ефективності впровадження інновації – потокової лінії базується на методології визначення ефективності капітальних інвестицій. Розробка нових технологій є одним із пріоритетних напрямів переробних підприємств АПК.

Необхідно брати до уваги, що в умовах упровадження на підприємстві не однієї новації, а кількох може виникати інтегральний ефект від сукупності нововведень. Для його кількісного виміру економічна наука пропонує відповідні методичні підходи, застосування яких дає змогу виявити економічну ефективність кількох нових техніко-технологічних та організаційних рішень. Зокрема, розроблено алгоритм визначення таких показників: 1) приріст продуктивності праці:

$$\Delta ПП = ЗПП - \left[ \frac{ТП}{(ЧПф - ЧПв) : ПП_0} \right],$$

де ЗПП – загальне зростання продуктивності праці в розрахунковому періоді; ТП – обсяг виробництва товарної продукції в цьому періоді, тис. грн.; ЧПф – фактична чисельність працівників, осіб; ЧПв – чисельність вивільнених працівників після впровадження техніко-технологічних та організаційних нововведень;  $ПП_0$  – продуктивність праці в базовому періоді;

2) відсоткова частка економії від впровадження техніко-технологічних та організаційних нововведень у загальних витратах на виробництво продукції:

$$Е_B = \frac{ПП_0 \cdot \overline{ЗП_1}}{ТП - ОП} \cdot 100,$$

де ЗП – середня заробітна плата в розрахунковому періоді, грн.; ОП – загальна сума операційного прибутку в тому самому розрахунковому періоді;

3) приріст рентабельності виробництва розраховується за такою формулою:

$$\Delta P_p = P_p^{(1)} - \frac{ОП' \cdot (100 - \Delta ПП)}{ОК},$$

де  $P_p^{(1)}$  – рівень рентабельності операційної діяльності підприємства в розрахунковому періоді, %; ОК – вартість основного капіталу підприємства, тис. грн.

Підсумовуючи викладене щодо оцінювання економічної ефективності впровадження новацій у переробне виробництво, неважко переконатися в існуванні як певних загальних наукових підходів, так і різноманітних прикладних методичних розробок до такого оцінювання. Це зумовлюється специфікою новацій та особливостями і ступенем їх впливу на результати виробництва.

У даний час для оцінки інноваційного потенціалу використовується широке коло показників, що відображають переважно матеріально-технічний стан підприємства (показники зношеності основних фондів, фондомісткості і фондоозброєності, матеріаломісткості та матеріаловіддачі продукції), оцінку наукового потенціалу підприємства (кількість патентів і ліцензій, величина витрат на інноваційну діяльність і їх питома вага в загальній величині виробничих витрат), а також ефективність здійснення інноваційної діяльності (показники чистого приведенного доходу, індексу рентабельності, терміну окупності) й якісного складу кадрового потенціалу.

Однак недолік використання тільки цих показників для оцінки інноваційного потенціалу полягає в тому, що вони запозичені з методик, що характеризують не власне інноваційну діяльність, а пов'язані з нею види діяльності: науково-технічну, виробничо-технологічну, маркетингову, а також кадровий і матеріально-технічний потенціал і т. д. Це призвело до того, що інноваційний потенціал багато в чому складався стихійно, його структурі були притаманні недоліки. Внаслідок неможливості достовірно оцінити інноваційний потенціал, характер і ступінь його впливу на розвиток підприємства зовнішній експорт переробної продукції зменшився, що негативним чином позначилося на розвитку національної економіки.

**Висновки.** Інноваційний потенціал слід розглядати як складне і багатофакторне явище в розвитку підприємства, забезпечення його конкурентоспроможності. У зв'язку з цим важливе значення має подальше вдосконалення теоретико-методологічних підходів до оцінки інноваційного потенціалу переробних підприємств.

Таким чином, система оцінки показників інноваційного потенціалу переробного підприємства – це інтегральна сукупність наявних і прихованих ресур-

сів, запасів, можливостей, що можуть виявлятися за умов взаємодії і взаємообумовленості збалансованих підсистем і елементів. Методика оцінки інноваційного потенціалу переробного підприємства

повинна бути практичною, гнучкою, базуватися на доступному математичному апараті та відповідати сучасному розвитку інноваційної діяльності переробних підприємств АПК.

### Список літератури:

1. Верба В.А. Методичні рекомендації з оцінки інноваційного потенціалу підприємства / В.А. Верба, І.В. Новікова // Проблеми науки. – 2003. – № 3. – С. 22–31.
2. Власенко О. Оцінка ринкового потенціалу інноваційної технології / О. Власенко // Економіст. – 2007. – № 9. – С. 70–74.
3. Іванова Є. Методичні засади стратегічної оцінки інноваційного потенціалу підприємств хімічної промисловості / Є. Іванова // Економіст. – 2005. – № 12. – С. 68–71.
4. Менеджмент та маркетинг інновацій : [монографія] / С.М. Ілляшенко, О.В. Прокопенко, Л.Г. Мельник [та ін.] ; за заг. ред. С.М. Ілляшенка. – Суми : Університетська книга, 2004. – 615 с.
5. Князь О.В. Оцінювання інноваційного потенціалу підприємства / О.В. Князь, Ю.О. Андріанов // Регіональна економіка. – 2007. – № 3. – С. 219–227.
6. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент / Н.В. Краснокутська. – К. : КНЕУ, 2003. – 504 с.
7. Попович О.С. Проблемно-орієнтована оцінка інноваційного потенціалу науково-технічних розробок та технологій при прогностно-аналітичному дослідженні / О.С. Попович, Т.М. Червінська // Наука та наукознавство. – 2006. – № 3. – С. 28–32.
8. Чабан В.Г. Інноваційний потенціал підприємств та його оцінка / В.Г. Чабан // Фінанси України. – 2006. – № 5. – С. 142–148.
9. Чухрай Н. Товарна інноваційна політика : управління інноваціями на підприємстві / Н. Чухрай, Р. Патора. – К. : Кондор, 2009 – 400 с.
10. Хобта В.М. Оцінка інноваційного потенціалу підприємства / В.М. Хобта, Г.О. Комар // Економіка промисловості. – 2009. – № 44.
11. Гесць В.М. Інноваційна стратегія українських реформ / В.М. Гесць, А.С. Гальчинський, А.К. Кінах, В.П. Семиноженко. – К. : Знання України, 2002. – 336 с.
12. Балабанов Л.В. Стратегічне управління конкурентоспроможністю підприємств / Л.В. Балабанов, В.В. Холод. – К. : Професіонал, 2006. – 448 с.
13. Лапін Е.В. Экономический потенциал предприятия : [монография] / Е.В. Лапін. – Суми : Университетская книга, 2002. – 335 с.
14. Краснокутська П.Е. Дефініція поняття «потенціал підприємства» в контексті розвитку мікроекономічної теорії / П.Е. Краснокутська // Вісник КНТЕУ. – 2008. – № 5. – С. 54–64.
15. Фатхутдинов Р.А. Инновационный менеджмент : [учебник] / Р.А. Фатхутдинов ; 2-е изд. – М. : Интел-Синтез, 2000. – 624 с.
16. Ілляшенко С.М. Управління інноваційним розвитком: проблеми, концепції, методи : [навч. посіб.] / С.М. Ілляшенко. – Суми : Університетська книга, 2003. – 278 с.
17. Федулова І.В. Дослідження методик оцінювання інноваційного потенціалу промислових підприємств / І.В. Федулова // Держава та регіони. Серія «Економіка та підприємництво». – 2008. – № 4. – С. 235–240.
18. Трифилова А.А. Оценка эффективности инновационного развития предприятия / А.А. Трифилова. – М. : Финансы и статистика, 2005. – 304 с.
19. Абдулов А.Н. О показателях развития науки (классификация и оценка) / А.Н. Абдулов, А.М. Кулькин // Вестник РФФИ. – 1997. – № 4(10). – С. 46–49.
20. Харин А.А. Управление инновациями : [учебное пособие] : в 3-х кн. / А.А. Харин, И.Л. Коленский ; под ред. В.Ю. Шленова. – М. : Высш. школа, 2003. – 252 с.
21. Андрійчук В.Г. Ефективність діяльності аграрних підприємств: теорія, методика, аналіз / В.Г. Андрійчук. – К. : КНЕУ, 2005. – 292 с.
22. Hussey D/E/Portfolio Analysis: Political Experience with directional Policy Matrix / Long Range Planning. – 1978. – Vol.11. – Aug. – P. 2–8.